

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Qiryah ne'emanah

kolel Nevi'im u-khetuvim

Sefer Yirmeyah

Shelomoh ben Yitshaq

Fyorda, 5570 [1809/1810]

,

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9844

(ב) כה ואמר יהוה אל־דרך הגוים אל־תלמדו קמץ בוק
 ומאתות השמים אל־תחתו כִּי־יחתו הגוים מהמה : (ג) כִּי־חקות
 העמים הכל הוא כִּי־עץ מיער פָּרתו מעשה ידי־חרש במעצד :
 (ד) בְּכֶסֶף וּבְזָהָב יִפְהוּ בְּמִסְמְרוֹת וּבְמִקְבוֹת יַחְזִקוּם וְלֹא יִפִּיק :
 (ה) כִּתְמוֹר מִקְשָׁה הִמָּה וְלֹא יִדְבְּרוּ נְשׂוּא יִנְשׂוּא כִּי־לֹא יִצְעָדוּ
 אֶל־תִּירָאוּ מֵהֶם כִּי־לֹא יִרְעוּ וְגַם־הֵיטִיב אִין אֹתָם : (ו) מֵאִין כְּמוֹף

ירורה

ר ש י

י (ב) אל דרך הגוים אל תלמדו • ואז מאותות השמים אל תחתו מחמה
 לוקה וממאורות לוקן : (ג) חרש • אומן : (ד) מסמרות • קלוי"ש
 Cloux בלע"ז : (נעגל) , מעז"ר , דולדוויר"ח בלע"ז : דולויר"ח Doloire.
 כז"ל כמו ביטע"י מ"ד י"ג ובשבת קכ"ג ב' ד"ה חזינ"ח , בל"ח חיינע האבל ,
 מוקבות , קורנס מרטי"ל בלע"ז , (מארטע"ל בלשון אשכנז האמער ,
 עיין שופטים ד' כ"א) , יפיק • יכרע ברכיו לשון פוקה (שמואל א' כ"ה)
 ופיק ברכים (נחום ז') : (ה) כתומר מקשה • מקיש אותה
 בקורנס עד שזוקף לו קומה כדקל : אל תיראו מהם • אם תפרשו מהם כי
 לא ידעו לכם : וגם היטב אין אותם אם תעבדום היטיב כמו להיטיב :

לך (ז)

מכלל יופי

להם לעבד ע"זומה שאמר ברכה תאמרן להם שהוא אזהרה לישראל ג"כ בלשון ארמי כדי שלא
 לחלוק בפסוק שיהיה חזיו עברי וחזיו ארמי • ואמר להם במ"ס כי פעמים יבא כן במ"ס כמו
 שנמצא בעזרא וכן אמרון להם אע"פ שברוב יבאו בנו"ן : רי שמיא זארקא • שמים וארץ : אלה •
 לשון עברי ולשון ארמי ג"כ מצאנו בעזרא אלה מאכיא בכתוב הוא אלה וקרי אל ואל ואלה אחד
 הם כמו הארצות האל : (יב) ארץ • יותר כולל ממלת תבל כי תבל כולל כל ארצות הישוב וארץ
 כולל המדבר והישוב : (יג) לקול תתו המון מים • הוא כהימת המטר שמשמעת קול וכן אמר
 כי קול המון הגשם : ויעלה נשיאים • ו"ו ויעלה כו"ו וירד מעשות הסעאת והעולה שפירושו אחר
 שירד מעשות הסעאת והעולה נשא ידיו א העם ויברכום וכן הן אהת קנפת וכחטא אחר שחטאו
 קנפת וכן ויעלה נשיאים אחר שמעלה נשיאים כותן המים פי • באויר במקום מיוחד שבו ישוב האיד
 מים : ארץ • כתוב הארץ קרי והענין אחד : (יד) גסבו • ענין יציקה והתכה כמו פסל
 ומסכה • ובפירוש ענין כסוי וספוי כמו והמסכה הנסוכה ואת קצות הכסף : (טו) העתעים •
 עיקר שרשו תעה והוא כפול הפ"א והע"ן : פקודתם , ענין זכירה והשגחה על הדבר : (טז)
 שבת נחלתו , שם כלל לכל השנעים : (יז) בנעתך , שם ענין השפלה • ובפירוש אמר כנגד
 בבל אספי מהעולם ההכנעה שהיית עושה להם כי את עתידה לשבת במצור וענין אספי כענין
 אסוף ידך • ולדעת יונתן הוא כמו כנען בידו מאזני מרמה שתרגס בכשי מארעא סמורתך :
 ישבתי • כתיב בתוספת יו"ד כמו אוהבתי לדוש וקרי יושבת והענין אחד : במצור , ענין מצור
 ובקראת כן לפי שלא יכבש אדם אותה צפוקה אם לא במצור שיבנו עליה ויעמדו סביבותי • במצור
 עד רדתה מרעב ומזמא • ורבי יונה פירשו ענין סוזק כענין צור שענינו פלע : (יח) קולע ,
 דמה אותה לאבן בתוך הקלע כלומר ככה ישליכם : והצרותי להם , מלעיל הטעם כרי"ש ענין

הדחק

ירמיה י

יהוה גדול אלה וגדול שמך בגבורה : (ו) מי לא יראך מלאך
הגוים בילה יאתה כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין
כמוך : (ח) ובאתה יבערו ויכסלו מוסר הבלים עין הוא : (ט) כסף
מרקע מתרשיש וזבא וזהב מאופו מעשה חרש וידי צורף
תכלת וארגמן לבושם מעשה חכמים כלם : (י) ויהוה אלהים
אמת הוא אלהים חיים ומלאך עולם מקצפו תרעש הארץ ולא
יכלו

ר ש י

(ז) לך יאתה • לך נאם : (ח) ובאתה יבערו הגוים ומה היא האחת מוסר
של עץ שלהם ויתייסרו עליו יבערו לשון שטות וכן ויכסלו : (ט) מרוקע •
מרודד : (י) וזה אלהים אמת • למה כי הוא אלהים חיים ומלאך עולם לכך
יכול לאמת דבריו הנל בשר ודם אומר לעשות ומה תו השש כחו או יורד מנכסיו
ואין

מ ב ל ל י ו פ י

הדחק או ענין צרה וציקה יראצ"ע פירש הפסוק בן כי השם יתברך יביא אליהם קולעים ורובים
ויכר להם מקומם והטעם להיותם נחבאים במקום אחד למען ימלאו אותם הקולעים • והריק"ם
פירש פסוק לפסוק הבא חריו למען ימלאו רבות רבות ויאמר כל אחר או לי על שברי : (יט)
נחלה • הרי"ת סוף לבדו ופירושו נכבדת ואמר על המכה נפעלת ואע"פ שהיא נפעלת כי האדם
הוא הנזלה והמכה היא הנחלה על המכה השנית כי המכה הראשונה היא המביא אותה אע"פ כ
מרוכזת היא אשר נמכה ההיא היא נפעלת אל החליים ההם כלומר מלאה מהם וכן כי כלה
ונמרה כי נמרה נעשה כליון חרון כי כלה אך נבילה על זה הדרך : אמרתו • חשתי :
(כ) בני יפזוני • פירושו יפזו ממני וכן חוקתי ותוכל חוקת ממני : (כא) לא השכילו • לא
הכליחו כיוויהי דוד לכל דרכיו משכיל והדומים לו • מדעיהם • הוא גם לנאן עכמס והם ישרא :
(כב) באה • שב אל השמועה לא אל הקול • ובמכלל נזכר שני דברים הנשמעים זה על זה
הענין נופל על הקרוב כי בזה נופלת עב השמועה אע"פ שהענין היה מורה על הקול סימן :
(כג) לאדם • בקמן הלמ"ר ליד עהוה א האדם הידוע שהוא נזכר נזכר • [והטעם שכאשר
יבא נזכר נזכר מנבל היה מסופק בדעתו אם יבא על בני עמון או על ירושלים וכמו שאמר כי עמד
מלאך נבל אל אם הדרך נראש שני הדרכים מסופק אם יבא לעמון או לירושלים והוא יתבר' הח"ף
דוחו שנה את קמיו כדי שיבא על ירושלים והוידעתי ה' בולח לאדם דרכו לא היה מדעתו
לעשו' הדרך שעה וגם לא לחיש חזר ההולך בעול' אין ברשותו להכין צעדו אם לא כמו שזכר
מן השמים • ויש מפרשים שהם דברי הנביא נשם ישראל ופירושו ידעתי ה' כי לא היה לאדם מכל
צני ישראל הדרך החזויל הולך בו לא לחיש הולך והכין את צעדו כלומר לא ימנא לחיש בזכרו
שהיה הולך בדרך ישר ומכין צעדו לשרו אבל עם כל זה יסרני ה' אך נחשפט אבל לא באפק
נחמתך פן תמעיטני ל"ע] : אך נחשפט • ענין החק והדת והתבונה ופירושו כמו שפיר' ר' יונה
כי הנביא מדבר בלשון ישראל בלשון יסוד דרך כלל כלומר כשיעור שאוכל לסבול אל באפק פן
תזעיטני כי אם תיסרני באפק תמעיטני מהיות גוי וכן ויסרתך למשפט ונקה לא אפקך :
משפחות • הגוים נקראו משפחות כי האומה תקרא משפחה כמו ואם משפחת מזרים
לא תעלה :

יא (כ) וד ברהם

גלייט
(1)
דיר
רייב
לעהו
קאמ
געאר
אללע
האע
זייגע

שמך
(1)
לירח
זיירח
דאזיה
מזין
הגוים
מפני
צין ה
ומריע
גס יש
מלכות
ויכסלו
בכסף
הנמכא
את פ
ועוד
המק
זה
(הכ"ל)
האלהי
אבל ה'
אלהים
אלהים
כחו ו
המלה
האמת
ואמר
עולם
שיכנלו

גלייכעט דיר ? — גראָס ביסט דוא , גראָס דיין מעכטיגער נאָמע .
 (ז) ווער עהרפֿירטעט דייך ניכט ? אָ אַללער פֿעלקער קעניג ! פֿירויאָהר , נור
 דיר געביהרעט עס ; אונטער אַלל דען ווייזען דער פֿעלקער , אין אַללען איהרען
 רייכען גלייכעט נימאָנד דיר . (ח) נאָררען , טהאָרען אַללעזאָמטט ! ניכטיגע
 לעהרע , האָלץ צופֿערעהרען ! — (ט) געפלעטעטעס זולכר אויס **חרשיש**
 קאָממענר , גאָלד אויס אַרפֿן — פֿאָס בילדערשניצער , פֿאָס גאָלדשמיד
 געאַרכייטעט — מיט היממעלבלויער , מיטפורפֿוראָטהער וואַללע בעקליידעט ,
 אַללעס געשיקטע קינסטלער ווערק . — (י) אַבער דער עוויגע אויט וואָהר
 האַפֿטער גאָטט , ער — לעבענדיגער גאָטט , דעס וועלטאַללס קעניג ; פֿאַר
 איגעס צאָרנ' בעכט דוא ערדע , ויין גרים ראַפֿפֿט נאַציאָנען היין .
 (יא) אָ

ב א ו ר

שמך בנבירה , ואמר אתה , ואמר שמך , לכודיע כי הוא שמו , ושמו הוא . (ד"ק)
 (ז) מי לא וגו' . אומר , מי לא ייראך , לפי שאמר אל תיראו מהם , אומר אותם אין ראוי
 לירא מהם , אבל אתה מי לא ייראך ? אפילו הגוים , העובדים האלילים , ראוי להם ,
 שייראך , כי אתה מלך עליהם . בי לך וכו' . לך יאתה המלוכה , לא לאחר , כלומר ,
 ראוייה היא לך , וליתם אותה אליך , לא לאחר , כי בכל חכמי הגוים יבכל מלכותם אמורים ,
 מחזין כבודך , ואינם עובדים הכוכבים , אלא להיותם אמנעיים דיך ובינם , ואמר חכמי
 הגוים , כי הם יודעים , כי הפסל אינו כלום , ואם יעבדו הכוכבים , לא יעבדום , אלא
 מפני שהם משרתין , להיותם אמנעיים , ואף על פי כן הם חוטאים , כי אין צריך אמנעי
 צין האל ובין האדם , בירסה' ופלי יראה , אבל ההימן חוטאים , כי הפסילים מטיבים
 ומרעיים , מפני שהורגלו בעבודתם . (הכ"ל) . ובכל וגו' . כי המלכים ברוב הם חכמים ,
 גסים עמהם חכמים , ויודעים ומכירים , כי מלפית נן אדם היא מלכות נפסקת , ואין
 מלכות קיימת , כי אם לה' . (הכ"ל) . (ח) ובאחת וכו' . חכמי הגוים כאחת יבערו
 ויכסלו , שהם מייסרים העם , לעבוד את הפסילים , שהם הנבלים ועץ , כי הוא מרוקע
 בכסף וזהב , ואין לו פעולה בעצמו , כי הוא עשוי מן השפל שבנמצאות , והוא הדומם , כי
 הנמצאות שגשה , חי , זומח , דומם . (הכ"ל) . (ט) כסף מרוקע וגו' . מן וירקעו
 את פתי הנהב (שמות ל"ט ג') , והם מרקעים הטסים , לחפות נוֹפֿסל רעץ , לייפותו ,
 ועוד מטרתיים ענמם , להניח כסף עב מתרשים , וזהב מאיפן , מישהם רחוקים מאלה
 המקומות , ועוד מלבישים אותם בתכלת וארגמן , מרוקם במלאכת החכמים במלאכה , וכל
 זה , להראות בעיני ההימן יפים , ושיכנס בלבם יראתם , ושיאמינו בהם , ויעבדום .
 (הכ"ל) . מחרשיש . מאיפן . ראה במבוא הספר . (י) וה' אלהים וכו' . אלה
 האלהים , שעושים לעבדם , הם עקר , והם מיתים , כי אינם אלהים , ואין יכולת בהם ,
 אבל ה' אלהים אמת , שהוא אדון על כל האלהים , והם הכוכבים , הוא לבדו אמת
 אלהים , ויכול על הכל , ושופט הכל , ואשר זולתו אינם אמת , אף על פי שהם
 אלהים , כי אין כחם אלא ממנו , והיא לבדו היכול האמיתי , והשופט האמיתי , שאין
 כחו והנהגתו תלוים ביד אחר . (ד"ק) . הוא . מסדר העעמים סדר המלה הזאת אל
 המלה שאחריה במקף , ועל פי זה תרגמתי אשכנזית . אלהים חיים וגו' . הוא הדי
 האמיתי , שאין חייו תלוין באחר , כי חייו ממנו , וכל החיים זולתו חייהם ממנו .
 ואמר חיים בלשון רבים , כמו אלהים קרובים הוא (יהושע כ"ד י"ט) דרך כבוד , והוא מלך
 עולם , ומכירו זה , כי מקצתו תרעש הארץ , ולא יכילו גוים זעמו , ואין יכולת בהם ,
 שיכסלו ממנו כשיקטוף עליהם , ולא יוכלו להכיל ולסבול זעמו , ורעש הארץ הוא משל למרצן
 יושבי

תרגום אשכנזי

(יא) וְאָז וְאָנְעַם אִיהֲנֵעַן (דען כאַלדערען) : געטטער , דיא היממעל אונד ערדע
 ניכט שופען , מיססען פֿאָן דער ערדע , אונטער דיזעס היממעל , פֿערטילגעט
 ווערדען . — (יב) ער — גאָטט — פֿרהעלט מיט מאַכט דיא ערדע , בערײַט
 טײט דען ערדבאַלל מיט וויזוהייט , שפּאַננט מיט פֿערנונפֿט דעו היממעל אויס .
 (יג) ער לעמעט דיא דאָננערשטימט' ערטענען — וואַססער וואָגען ברױען אין
 דען ליפֿטען , וואַלקען שטײגען אויס דער ערדע עידען ; בל'צ' אונד רעגענוס
 שטירצען אַינהער , שאַרמוינר ענטפֿעהרט ווינער פֿערוואַרונג . —
 (יד) טאָרהייט אַללער מענשען קונסט , בעשעמט דער גאָלדשמיד מיט ווינען
 געצען ! פֿירוואַהר , טאָנר זינד דיא געגאָסנען בילדער , קיין לעבענסגײסט
 וועבט אין איהנען . (טו) גײטעלקײט וונד דיא , פֿעדפֿיהרער'ישעס בלענ'ירק —
 הינוועג צור צײט דער היימווכונג ! — (טז) ניכט וויא דיזע יעקב'ס אַנטהײל ! —
 דעס וועלטאַללס שעפֿער אױט'ס , ישראל ווינעס ערבעס שטאַם — עווינער
 צבאות זיין זאָמע . — (יז) שאַפֿעט אייערו ערווערע אויס דעס לאַנדע , דיא
 איהר אין פֿעסטען פלעצען וואָהנעט ! (יח) דען זאָ שפּריכט דער עוויגע : דיס
 מאהל

ב א ו ר

יושבי הארץ , איז גו שיהיה , ויוכלו להכיר כי מאתו הוא , שמרוב איתם תחילה , קודם
 בא הסורענות , ביד עבדיו הנביאים . (הד"ק) . (יא) כדנה האמרון להום . דנא
 כרשנן איגרתא , השלח ורמיה כנביא לית שאר סבי גלותא דיבבבל : ואס ימרון לכון עממא ,
 דאתון ביכיהון : פלחולטעיתא , בית ישראל , כדון תתיכון , וכדון תימרון להון : טען
 דאתון פלחין להון , טען דלית כהון כרוך איכון ; מן שמית לא יכלין לאסתא מיטרא , ומן ארעא
 לא יכלין לכמאח פירין , איכון פלחוקון ייבדו מארעא , ויסתין מן תמות שמית איכון .
 (הכסדי) . (יב) עשה ארץ כבתו . למי שעשה הארץ כבתו אכחנו עיבדים : וזכר נכחו
 על הארץ , לפי שהגלגלים רבים עליה סביב תמיד , ככח שאין לו הפסק , הנא מאתו יתברך ,
 ובאותו הכח עומדת הארץ , תלויה בנתים , לא תזוז אילך ואילך אפילו כחוש השערה , כמו
 שכתוב : תולה ארץ על בלימה (איוב כ"ו) , לא ידע אדם צמה , אלא שהכח מתנוון , כי
 מכח הסנוב היא עומדת בנתים בלא אום סמיכה , אף על פי שז טעם אחר , כי בטבעה הוא
 שחמור באמצע , לפי שהיא כבדה , אף על פי כן האל אס כהזה הטבע , ומכחו הוא הכל .
 (הד"ק) . (יג) לקול חתו . זכר אכחנו עיבדים אותו , לקול תמו המון מים בשמים , והוא
 האויר , הנקרא רקיע , כי ידענו , כי הוא הנותן מטר , כמו שאמר (א' זכ"ה') הנותן מטר
 על כני ארץ , ולא האלילים , כמו שאמר (להלן י"ד כ"ב) הים כהגלי הגיים מנשימים , אס
 השמים יתנו רביבים , הלא אתה אלהינו . והנה אכחנו ישראל , שאנו חלקה' יתברך , ועמו
 מודים בו , כי בידו לעשות כל זש אכר , ולא יתנו השמים המטר , כי אין בהם עים , אלא הוא
 כותן אותם בהם אחר שיעלה נשיאום מקצה הארץ , כמו שאמר (בראשית כ"ו') ואיר יעלה
 מן הארץ , והסקה את כל פני האדמה , והמים לא יעלו מן הארץ , אלא איר הוא שיעלה מן
 הארץ , שהעלה אותו האל בטבע שזס בו , והאל יתנהו מים באויר , ככח שנתן בו , והוא שאמר ,
 לקול תמו המון מים בשמים . (הד"ק) . ויעלה נשיאים . המאמר הזה השאיל המליך הקדוש
 מדברי נעים ומירות ישראל (תהלות קל"ה ז') , בקצת שינוי לאון ' ויוצא וכו' . ומפיק רושין
 מבית גמזוקי' . (הכסדי) . (יד) נבער כל אדם מדעת . מדעת חכמתו , שעושה הדברים
 בחכמה . (הד"ק) . הובישונו' . וכל כורף ינוס לפסלו , שלא יוכל לעשות זה , וקורא אותו
 פלוה , יש לו להוביש . (הס"ב) . כי שקר נסכו . ארי שקרא אטיכוון , ולא רוחא כהון .
 (הכסדי)

וּפְלוּ גוֹיִם וְעַמִּים : (יא) בְּדָנָה תֹאמְרוּן לְהוֹם אֱלֹהֵי הַיְיָ שְׁמִי
 וְאַרְקָא לָא עֲבָדוּ פִּתְחָא כִּי יִבְרָא יִבְרָא מֵאֲרַעָא וּמִן הַחַוּת שְׁמִיָּא אֱלֹהֵי :
 (יב) עֵשָׂה הַשׁ בְּצַר־י אֲרִיץ כִּבְלֵי זֶה מִכֵּן תִּבְרַח בְּחִכְמָתוֹ וּבְתִבְוִנָתוֹ
 בְּטוֹה שָׁמַיִם : (יג) לְקוֹל תַּחֲוֹ הַמִּין מִים בְּשָׁמַיִם וַיַּעֲלֶה נְשָׁאִים
 מִקְצֵה אֲרִיץ הָאָרֶץ קְרִי בְּרָקִים לְמַטֵּר עֲשִׂיהַּ וַיִּוצֵא רוּחַ מֵאֲצִרוֹתָיו :
 (יד) נִבְעַר כָּל־אָדָם מִבְּעַת הַכִּישׁ כָּל־צוֹרֶף מִפְּסָל כִּי שָׁקַר גִּסְבוּ
 וְלֹא־רוּחַ בָּם : (טו) הִבֵּל הִמָּה מֵעֲשִׂיהַּ תַּעֲתוּעִים בְּעַת פְּקֻדָּתָם
 יִאֲבָדוּ : (טז) לֹא־כָאֱלֹהֵי חִלְקֵי יַעֲקֹב כִּי־יִוצֵר הַכֹּל הוּא וְיִשְׂרָאֵל
 שֶׁבֶט נִתְלַתּוֹ יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ : (יז) אֲסִפִּי מֵאֲרִיץ כִּנְעַתְךָ וְיִשְׁכַּתִּי
 וְיִשְׁכַּת קְרִי בְּמִצּוֹר : (יח) כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה הִנְנִי קוֹלֵעַ אֶת־יִשְׁכַּתִּי

הארץ

ר ש י

וְחִין בִּידוֹ לְקִיִּים : (יא) כִּדְנָה תֹאמְרוּן • חֲגִרַת הִיא שְׁלֵת יְרֵמִיָּה לִכְנִי
 וּגְלוֹתוֹ בְּגוֹסֵה לְהַסִּיב לְכַסְדֵי חֲרֻמֵי תַסְוֵסֵה אִם חוֹמֵרִין לְהַסֵּ לַעֲבֹד עֲלֵי :
 (יב) נֵטָה טִיכְדִי־ט בְּלַעֲזֵ : (טענר־י Tendit. בל"ח חוֹזֵנְעֵרִיט גַעֲשֵׁעֲזַנְט)
 (יג) לְקוֹל תַּחֲוֹ בַעַת בַּז קוֹל שְׁהוּא כוֹתֵן הוֹמֵן מִים צִמִּים : נְשִׂאִים עֲנִים
 צִרְקִים , פְּלוֹנְדוֹר־ש בְּלַעֲזֵ : (הוּא סְפֵלְעֵנְדֵע־ה , Splendeur , בל"ח גִּלְזֵק
 שִׁין , כְּמוֹ דְבָרִים ל'צ מ"א , עִיין תִּלִּים קל"ה ס') : (יד) כִּבְעֵר לֶשֶׁן אִים
 צֵעַר (תִּלִּים ל"ב) וְכֵן נִבְעַרו הַרְוֵעִים (כֶּזֶן) : גִּסְבוּ • לֶשֶׁן מִסְכָּה :
 (טו) בַּעַת פְּקוּדָתִי • כִּשְׁאִפְקוֹד עֲלֵיהֶם : (יז) אֲסִפִּי מֵאֲרִיץ כִּנְעַתְךָ •
 הַתְּכִיֹּאִי כְּנוֹסִי מֵאֲרַעָא סְחוֹרֶתְךָ כְּמוֹ כְּנַעַן בִּידוֹ מֵאֲזוּי מְרִמָּה (הוֹשַׁע י"ג) וּנְנַחֵם
 פִּירֵם כִּנְעַתְךָ לֶשֶׁן הַכְּנַעֲנִי וּשְׁפִלוֹת : וְאֲסִפִּי • לֶשֶׁן שְׁחִים שְׁחִי וְהַסְפִּילִי וְיִתֵּר
 מִשְׁפָּלוֹ אֲרִיץ אֵת הַכְּנַעַתְךָ אֵת יְרוּשָׁלַם הַיּוֹשֵׁבֵת עִתָּהּ בְּמִצּוֹר : (יח) קוֹלֵעַ כוֹס

שְׁהוּא

ב א ד ר

(הכסדי) • (טו) מְעַשֶׂה תַעֲתוּעִים • מְעַשֶׂה שֹׁא וְשָׁקַר , לְהַתְעוֹת בְּיַד אִדָם • בַּעַת וְכוּ' ,
 כְּמוֹ שֶׁאֵת לְמַעַל : יִבְרָא מֵאֲרַעָא , וּפְקוּדָתָם הִיא פְקוּדַת כָּל , שְׁפָדֵה אֵל עֲלֵיהֶם עוֹבֵה ,
 וְהַתְּכִיֹּבִים מֵדִי־יִפְרֵם • וְהוֹשֵׁבֵת פְקוּדַת הַתְּלִילִים נִס כֵּן , שֶׁאֵת מֵאֲרַעָא וּמֵעֲבִידָתָם , כְּמוֹ
 שֶׁאֵת (יִשְׁעִיָּהוּ ח"א) כִּרְעַב לְקָרֵם נָכוֹ , הִיוּ עֲנִיִים לְחִי וּלְבַת־הַיּוֹנִי , כְּלוּמַר שֶׁאֵת
 וְנִשְׁחָרְטוּ הַכְּהֻמִּים • (דל"ק) • (טו) לֹא כָאֱלֹהֵי חִלְקֵי יַעֲקֹב וְכוּ' • כֹּל־אֵלֵה הַדְּבָרִים שֶׁאֵת
 יְרֵמִיָּה לִזְקֵי וְשָׂרָל , אֵת־נְגִלַת כָּל , שֶׁאֵת רַחֲשׁוֹנֵה עִם יְהוֹשִׁיָּכָן , שִׁעֲנֵי הַדְּבָרִים הַאֵלֵה
 לְכַסְדִּים , אִם יִרְעוּ לְפִתּוֹת בַּעֲבוּרֵת הַתְּלִילִים • (הג"ל) • (יז) אֲסִפִּי מֵאֲרִיץ כִּנְעַתְךָ וְכוּ' •
 כְּנוֹסִי מֵאֲרַעָא סְחוֹרֶתְךָ , דִּיתְבֵּא בַת קַפִּיָּא בְּקוֹץ־הַיּוֹבֵן • (הכסדי) • (יח) קוֹלֵעַ • שֶׁ
 שְׁמַלְכִיכֵן אֲנִי בְּקֵלֵעַ , וְשֶׁלְכוּ כִּלְגוּי וְגוֹי מִיִּתְקִי , וַיְגִלוּ־לָם • (דל"ק) • וְהַצִּיחִי לְהֵם

למען

א ח א

ירמיה י

הָאָרֶץ בַּפֶּעַם הַזֹּאת וְהִצַּרְתִּי לָהֶם לְמַעַן יִמָּצְאוּ : (יט) אֹזֵי לֵי-עַל-
 שִׁבְרֵי נְהַלָּה מִבְּחֵי וְאֲנִי אֲמַרְתִּי אֲךָ זֶה חֲלִי וְאֲשַׁאֲנוּ : (כ) אֱהֵלוּ
 שָׂדֵד קִמְץ בּוֹק וְכָל-טִיתְרֵי נִתְקוּ בְּנִי יִצְאֵנִי וְאִינָם אֵין-נֹטָה עוֹד אֱהֵלוּ
 וּמְקִים יִרְעוּתִי : (כא) כִּי נִבְעְרוּ הָרְעִים וְאֵת יְהוָה לֹא דָרְשׁוּ עַל-
 כֵּן לֹא הִשְׁכִּילוּ וְכָל-מַרְעִיתָם נִפְּוֹצָה : (כב) קוֹל שְׁמוּעָה הִנְּהָ בָּאָה
 וְרַעַשׂ גָּדוֹל מֵאֶרֶץ צִפּוֹן לְשׁוֹם אַחַר-עָרֵי יְהוּדָה שְׁמִמָּה מְעוֹן תַּנִּים :
 (כג) יָדַעְתִּי יְהוָה כִּי לֹא לָאָדָם דָּרְכּוֹ לֹא לְאִישׁ הַלֶּבֶד וְהַכִּין אֶרֶץ-
 צַעֲדוֹ : (כד) יִכְרְנֵי יְהוָה אֲךָ בְּמִשְׁפַּט אֶל-בְּאִפְךָ פֶּן-תִּמְעַטְגִּי :
 (כה) שִׁמְךָ חֲמַתְךָ עַל-הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יִדְעוּךָ וְעַל-מִשְׁפָּחוֹת אֲשֶׁר
 בְּשִׁמְךָ לֹא קָרְאוּ כִּי-אֶכְלוּ אֶת-יַעֲקֹב וְאֶכְלָהוּ וַיִּכְלָהוּ וְאֶרֶץ-
 גְּוֹהוּ הִשְׁמִי :

י"א (א) רודבר

ר ש י

שהוא זורק חבן בקלע : למען • אשר ימצאו שר פעולתם : (יט) נחלם •
 לטין חולי • ואשאנו • תרגם יונתן ואסוברניס אסופריר לוי בלע"ז
 a souffrir lui. (בל"א ח"א) ערטראגען עיין לעיל ו' י"ח) : (כ) יחזוני •
 ילחו ממני ירושלם חומדת כן : (כא) הרועים המלכים : לא השכילו • לא
 הכליחו במלכותם כמו בכל אשר יפגה ישכיל (משלי י"ז) : מרעיתם • נחן
 מרעיתם : (כג) לח לאדם דרכו • כי יצר הרע שבראת בו מטהו מן הדרך :
 (כד) חך במשפט • בייסורים : א באפק • פן תהא בליים במשפט וושטי"א
 בלע"ז : (גערויפט חויבן , עיין ישעי' ה' י"ז) , אך במשפט תרגם יונתן ברום
 צדין חסוך • ד"א ידעתי ה' כי לא לאדם דרכו חין ציד כל אדם כח להנלית
 דרכו וחם לא על פיד חין כח ציד חויב להחריב ציתך : (כה) אכלו •
 דיורירונ"ט בלע"ז : Devoreront. פערזעסרן , פערשלינגען)
 וכן ואכלוהו :

י"א (ה) חמן

מ
ד
ל
כ
ק
מ
ר
צ
ב
י
א
א
כ
א
ב
ז

ל
ש
ל
מ
ס
ז
י
כ
ד
י
י
ו
כ
כ
ת

תרגום אשכנזי

נח

מֵאֵל שְׁלִידָרַע אִיךְ דַּעַס לֶאֱנַדְעַס אִינוּוְאָהֶנְעֶר הַינוּוְעַנְ , עַנְגַּסְמִינַע זִיא , אוּיף
 דָּאָס זִיאַעַס פֿֿהֶלְעֵן . (יט) אַךְ , מִינַעַס אוּנְגֶלִיקֶעַס , מִינַעַר שְׁמַעֲרַחֶאָפֶטֶעֵן
 לִיִּדְעֵן ! אוּנְד אִיךְ דָּאָכְטֶע : „יֵא , דִיוֶעֶר שְׁפַעֲרֵךְ — אִיךְ קָאָן אִיהֶן עֲרַטֶרֶטֶעֵן .“
 (כ) גַּעפֿלִינְדֶרֶט אִיזט מִינַעַ וּוְאָהֶנְגַּנְ , דִּיא זִיִּלַּע אַלְלַע צַעֲרִיִסְסַעֵן ; מִינַעַ
 קִינְדֶרֶר זִינְד עַנְטֶפֿלֶאָחֶעֵן , זִינְד נִכְט מַעַהֲר דָּא . נִימְאָנְד שְׁפֶאָנְט מִיזֶן צַעֲלֶט
 מַעַהֲר אוּיִס , נִימְאָנְד רִיכְטֶעַט דִּיא מַעפֿפִּיכֶע עַמפֿאָר . (כא) פֿֿירוּוְאָהֲר ! טַהֶע
 רִיכְט זִינְד דִּיא הִירֶטֶעֵן , זִוכַעֵן דַּעַן עִוּינַעַן נִיכְט : דֶּרוּם גֶּלִיקֶט עַס אִיהֶנְעֵן נִיכְט ,
 צַעֲרַשְׁטִרִיעַט זִינְד אִיהֶרַע הַעֲרַדֶּרֶן אַלְלַע . (כב) שְׁטִימַעַ דַּעַר אוּנְגֶלִיקֶלִיכֶעֵן
 בְּאָטֶשֶׁאָפֶט — זִיא עֲרַשְׁאָלֶט ! גֶּרָאָסַעַר שְׁטוּרַם אוּיִס נַעֲרֶדֶלִיכֶעַס לֶאֱנַדֶּע ;
 יְהוּדַה'ס שְׁטַעֲרַטַע וּוְאָנְדֶּלֶן אִין וּויִסְטַעַנִּיא , דַּעַר אוּנְגַעֲהִיעֶר וּוְאָהֶנְגַּנְ . (כג)
 אִיךְ וּויִיס , אַ עִוּינַעַר , דַּעַס מַעַנְשַׁעֵן וּוְאָנְדֶּרֶל שְׁטַעַהֲט נִיכְט אִין זִינַעַר מֶאָכְט ,
 אִין קִינַעַס מֶאָנַעַס מֶאָכְט , וּוּיא עַר וּוְאָנְדֶּלֶן , וּוּיא זִינַעַן שְׁרִיטֶט עַר רִיכְטֶעֵן זְאָלֶל .
 (כד) צִיכְטִיגַעַמִּיךְ , עִוּינַעַר , דָּאָךְ מִיט מַעַסִּיגַנְ ; נִיכְט אִין דִּינַעַס גֶּרִימַעַע ,
 אוּיף דָּאָס דּוּא מִיךְ נִיכְט אוּיפֿרִיִיבַעַסַט . — (כה) אַ גִּיס' דִּינַעַן צָאָרן אִיף יַעַנַע
 בְּאַרְבָּאַרַעַן , דִּיא דִּיךְ נִיכְט קַעַנַעֵן וּוְאָלְלַעֵן , אוּיף רִיִּיכֶע , דִּיא דִּיךְ נִיכְט אַנְדֶּרֶפֿעֵן !
 זִיא פֿֿעֲרַשְׁלִינְגַעֵן יַעֲקֶב , פֿֿאַרְצַעֲהֶרַעַן , פֿֿעֲרִנִיכְטֶעֵן אִיהֶן , פֿֿעֲרַהֶעֲרַעַן זִינַעַ וּוְאָהֶ
 גִּוּנְגַעֵן .

יא (א) פֿֿאַלֶל

ב א ו ר

לַמַּעַן יִמְצָאוּ . וְאֵעִיק לֶחֶק , גְּדוּל דִּיקְלָן פּוֹרַעַנּוֹת חִנּוּיָהֶן . (הַפְּסָדִי) . (יט) אוּי לִי עַל
 שְׁפָרִי . אֲחַר הַכְּזִיב , לֶפֶס שְׁדַבֵּר בְּפוֹרַעַנּוֹת יִשְׁבֵי הַחֶרֶץ , רַבֵּה לְאִמּוֹר , שְׁאֵר הַחַיִּוֹת , הַעֲזוּדָה
 לֶחֶק , אֲחַר , בֵּין כֶּךְ וּבֵין כֶּךְ אִי לִי עַל שְׁבִירִי , כִּי יִשְׂרָאֵל לִיקִיס תַּחֲלָה . (רד"ק) . נַחֲלָה
 מִכְּתוּבֵי הַקִּי"ת בְּשׂוֹף לַבַּד , נַחֲלָה , פִּירִישׁ , נַכְחַת , כְּלוּמַר , מִכְּהַקְשָׁה הִיא , וַחֲשַׁבְתִּי ,
 שׂוֹה חֲלִי שְׂאֵב לַסְּבּוֹל חִתּוֹ , וְלֹא זֹכֵב . (הַכ"ל) . (כ) אַחֲלִי וְגו' . אֲרַעִי חֲרִיבַת ,
 זַכַּל קִרְוֵי אֲתִבּוּזִת ; עִמִּי גַלּוּ וְלִיחַן , לִית דַּמַּח עִידִי מִכְּנִי יִמְקִיִס יִרְיעַתִּי . (הַפְּסָדִי) .
 יִצְאֵנִי יִפְאֻמְחִי , כְּלִימַר שְׁנִי עַס יִהְיֶיךָ , וְכֵן חִזְקֵנִי יִתִּיבֵל , חִזְקַת מַמְנִי . (רד"ק) .
 (כא) כִּי וְכו' . אֲרִי חִיטְפָאוּ מִלִּשָׁה . (הַפְּסָדִי) . לֹא הַשְׁכִּילוּ . לֹא הַנְּלִיחוּ , כִּמוּ וְיִהְיֶה
 דוּר לֶכֶל דְּלִכְטֵי מַשְׁכִּיל , וְהִדְמִין לוֹ . וְיִהְיִיכֵן וְדַקִּיכּוֹ , בַּעֲבוּר שְׁלֹא דַרְשׁוּ אֲתֵה' , כִּמוּ
 יִשְׁאִירוּ , עַל כֵּן לֹא הַנְּלִיחוּ בַּמַּלְכוּתִם , כִּמוּ שְׁהַנְּלִיחַ הוּא . (רד"ק) . וְכִלּוּכִי . וְכֵל עַמּוּדָן
 יִתְדַרְךָ . (הַפְּסָדִי) . (כב) קוֹל שְׁמוּעָה . קַל בְּשׂוֹרַתִּי . (הַכ"ל) . (כג) לֹא יִכּוּ .
 וְכֵן לֹא נִחַיִשׁ הַנֶּךְ נַעֲלוּס , שְׂאֵבֶךְ בְּדַדְךָ , אִין לוֹ דַּרְכּוֹ לַהֲכִין נַעֲדוּ , כִּי לֹא יִדַע מִהַיִּבּוּאֵנִי ,
 וְאִן הַסְּכָנָה נִידוּ , כִּמוּ שְׁאֲחַר דוּר , מִס' מַלְעֲדִי נַבֵּר כּוּנּוֹ , וְדַרְכּוֹ יַחַסֵּן . (רד"ק) .
 (כד) בְּמַשְׁפֵּטִי בְּדֵן חֶסֶד . (הַפְּסָדִי) . וְכֵן תִּרְגַּמְתִּי אֲשַׁכְּנִית . תַּמְעִיטֵנִי . תַּכְלִמִּי .
 (כה) שְׁפָדִי וְכו' . הַמְּקַרֵּף הוּא הַשְׁחִילוֹ הַמְּלִין הַקְּדוּשׁ , בְּזִיכּוֹ לִסְתֵן קַנְזָה , מִשְׁדֵּי חֶסֶד ,
 (תְּהִלּוֹת ע'ו'ו') . מַשְׁשַׁחוּתִי מַלְכוּתִי . (הַפְּסָדִי) . וְכֵן מַתּוֹרַגִּי . וְיַכְלֵהוּ . וְאִשְׁלוּכֵן .
 (הַכ"ל) .

יא (א) הרבר

הרגום אשכנזי

יא (א) פֶּאֶלְגַעְנֵרְעִים אִיזֵט דָּאָו וואָרט, וועלכעס פֶּאָם עוויגען אָן ירמיהו ערגינגע
 (ב) הערעט דיא וואָרטע ריוועס בונדעס, פֶּערקִינדעט זיא דעם שטאַממע
 יהודה, אונד דען איינוואָהנערן ירושלים'ס. (ג) זאָנע איהנען! זאָ האָט דער עוויגע
 גאַטט ישראל'ס געשפּראַכען: פֶּערפֿלֹכט זייא דער יעניגע, דער דיא וואָרטע רעס
 בונדעס ניכט בעהערציגעט, (ד) דיא איך אָן איירע פֶּאַרעלטערן ערליס, אַלס איך
 זיא אויס מצרים, אויס יענעס אייזערן אָפֿען הערויסגעפֿיהרט, אונד וועלכע אַלזאָ
 לויטען: געהאַרבעט מיינער שטיממע, האַלטעט אַללעס, וואָס איך איך בעפֿעהע
 לען ווערדע, זאָ ווערדעט איהר מיין פֶּאַלק, אונד איך אייער גאַטט זיין; (ה) אויף
 דאַס דער שוואוהר פֶּאַללצאָנען בלייבע, דען איך אָן איירע פֶּאַרעלטערן געטהאָן,
 איהנען איין לאַנד איינצוגעבען, וואָ האָנג אונד מילך פֿלייסט, וויא אויך ווירקליך
 געשעהן איז. הירוויף ערווידערטע איד אונד שפּראַך: אַמֶן, הערר! (ו) אונד
 דער עוויגע פֿיהר פֶּאַרט: זאָ רופֿע דען ריווע וואָרטע אין דען שטערטען יהודה'ס אונד
 אין ירושלים'ס שטראַסען אויס; שפּריך! הערעט דיא וואָרטע רעס בונדעס, אונד
 האַנדעלט דאַרנאַך. (ז) דען, שאָן איירע פֶּאַרעלטערן האָבע איך געוואָרנט,
 אונד. זיט דעם איך זיא אויס מצרים הערוויף געבראַכט ביס אויף דען הייטיגען

טאג

ב א ו ר

יא (א) הדבר: ענין הקאפיטעל נכללו הוא: מפסוק אל עד ט', לוי השם לנבוא
 להזכיר ליהודה וישראל דברי הנביא והאלות אשר ניה את אבותם, בהנביאם ממצרים
 ובנתיבות התורה; קיום הנביא מצדו יתנחך, והפנתו מצד ישראל שנאיתו דור ואבותם.
 מפסוק ט' עד י"ח תוכחה לישראל על שעשו קשר נגד הנביא הזאת, לעבוד עבודה זרה,
 ובזאת הפורענות, אחרי אשר אהב אותם השם והיטב עמם, למת להם נחלת גוים.
 מפסוק י"ח עד סוף, מודעת השם לירמיה, איך נקשו אכזי ענתות את נפשו, ונקמת ה'
 על האכזים האלה. לאמר. שיאמר בן לאיש יהודה, לכן מתחיל הפסוק הנא בלשון רבים.
 (ב) שמעו את דברי הנביא. אשר המה כתיבים בספר תורת משה, הנרכות על קיום
 התורה והמכות, והקללה על הפרס, וישראל קימו וקבלו עליהם דברי הנביא, כמו שנאמר
 (שמות כ"ד ז') ויקח ספר הנביא, ויקרא בלשון העם, ויאמרו כל אשר דבר ה' כעשה וכשמעו
 ודברתם. אתה, ירמיהו, ונביאי האמת אשר אתך, כי היה צפניה שנתכבד בימי יאשיהו,
 ואלו היו עוד אחרים. (דל"ק). ויתכן שגם מלת שמעו נאמרה בנביאים, והקב"ה השמיעם
 את דברי הנביא שידברום לאיש יהודה, כאמור למטה: ואען ואמר אמן. איש יהודה.
 אנשי יהודה, והיא על דרך קצק, כמו: ויהי לך שיר ומזמור. ועל יושבי ירושלים. כמו: ו
 ומכאן הרבה פעמים ח"יף אל עם על, כמו: וילך חלקה הרמיה על ביתו, ותתפלל
 על ה', במקום אל ביתו, אל ה', ודומיהם. (ג) ארור האיש. הזכיר להם דברי
 הקללות הנאמרים בנביא, אולי יפחדו וישובו. (ד) ביום. במקום, בעת חמון, כי דברי
 הנביא נאמרים בהר סיני ומחיים יום אחר יבואת מצרים. ומכאן מלת יום גם על הלילה.
 כמו: יום צעקתי בלילה נגדך, פי' עת צעקתי בלילה. מבור הברזל. שהיו גם במצדך
 ככסף והגב כזה הצורף. (ה) למען הקים, לעולם, את השניעה וכו'. כיום הזה,
 כאשר היה עד היום. ואען ואומר אמן, הוא קיים הנביא והאלות, כלומר אמת יהיה זה,
 שיהיה ארור מי שלא שמע לדברי הנביא. וכן דרך הראשונים הנאמרת בנביא יזרו, אחר
 משביעוהו שני יענה אמן, ובה קיים השניעה והנביא. (ו) ויאמר, הסיף עוד והזכירו
 לקרוא אליהם דברי הנביא ביותר גלוי וכפרהסיף, אולי ייראו וישובו. (ז) השכם והערר,

שלאמתי